

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Sprawiedliwości

Sekretarz Stanu

DWOiP-0700-17/09

EOD: DWOiP-I-0700-1207/09

3M-1 - 0700 - 577/09

Warszawa, dnia 30. 11. 2009 r.

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 2. 12. 2009

nr. 6168...podpis

P. J. Kwieciński
2. 12. 09
8251

Pan

Bogdan Borusewicz

Marszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

W odpowiedzi na pismo z dnia 12 listopada 2009 r., nr BPS/DSK-043-2117/09, przy którym przesłano oświadczenie złożone przez Pana Senatora Rafała Muchackiego na 43 posiedzeniu Senatu w dniu 5 listopada 2009 r., z prośbą o zajęcie stanowiska, uprzejmie przedstawiam stanowisko Ministerstwa Sprawiedliwości.

W przedmiotowym oświadczeniu, opierającym się na badaniach prof. Teodora Szymanowskiego, poruszono problem zmiany w ostatnich latach w Polsce struktury przestępczości oraz stosowanej polityki karnej, w związku z orzekaniem kar pozbawienia wolności w sytuacji braku technicznych możliwości systemu prawidłowego ich wykonania, co prowadzi do osłabienia autorytetu państwa. Zwrócono uwagę, że nadużywanie kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania z powodu przepełnionych zakładów karnych trudno uznać za pożądaną tendencję w polityce karania. Z związku tym sformułowano pytanie, czy zmiany w przepisach prawa karnego materialnego, procedury karnej oraz prawa karnego wykonawczego stanowią wystarczające remedium na wskazywany wysoki stopień prizonizacji.

Powołane w oświadczeniu dane statystyczne, dotyczące liczby popełnionych przestępstw oraz podany wskaźnik prizonizacji, porusza bardzo istotny problem aktualnej polityki karnej oraz wskazuje na konieczność zmian w tym zakresie.

Niewątpliwie słuszny, wynikający pośrednio z oświadczenia, jest postulat zmiany polityki karania.

Można tego dokonać poprzez zmianę rodzaju orzekanych kar, a nawet zmianę katalogu dotychczas istniejących.

Ministerstwo Sprawiedliwości od dawna dostrzega problem ze zbyt częstym orzekaniem kar pozbawienia, w tym przede wszystkim kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania. Wynika on zarówno ze stosowania obowiązujących przepisów prawa karnego materialnego jak i powszechnego stanowiska Prokuratury i sądów, uznających ten rodzaj kary za najbardziej właściwy do wnioskowania i orzekania.

W związku z tym podjęto w resorcie szereg prac zmierzających do likwidacji przeludnienia w zakładach karnych, w tym także poprzez zmianę polityki karania.

Doprowadzono do uchwalenia ustawy o zmianie Kodeksu karnego wykonawczego zmieniającego w istotny sposób zasady i okresy przetrzymywania osadzonych w celach poniżej 3 m² na osobę. Rozpoczęto wdrażanie ustawy o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego, który ma być docelowo stosowany do 15 000 skazanych. Obecnie trwają prace legislacyjne nad nowelizacją przedmiotowej ustawy w kierunku istotnego poszerzenia przedmiotowo - podmiotowego zakresu jej stosowania. Przygotowywane są dalsze nowelizacje przepisów karnych, w tym Kodeksu karnego wykonawczego, m.in. w zakresie wykonywania kary grzywny, orzekania o warunkowym przedterminowym zwolnieniu oraz w szerszym zakresie kary ograniczenia wolności. Obecnie w Ministerstwie Sprawiedliwości powstał Zespół do spraw opracowania zasad polityki karnej w związku z przeludnieniem jednostek penitencjarnych, którego zadaniem jest przeprowadzenie analizy stanu i tendencji w polityce karnej państwa w kontekście przeludnienia jednostek penitencjarnych oraz wy-

pracowanie zasad i form kreowania i koordynowania polityki karnej przez Ministerstwo Sprawiedliwości i Prokuraturę Krajową, prowadzących do istotnego zmniejszenia przeludnienia w jednostkach penitencjarnych, przy uwzględnieniu wysokiej skuteczności walki z przestępczością i wysokiej efektywności wykonywania kar i środków karnych, z wykorzystaniem możliwych oddziaływań dla zapewnienia spójności w orzecznictwie, w szczególności z uwzględnieniem aktywnej polityki oskarżyciela publicznego. Prace tego Zespołu powinny doprowadzić w polityce karania, także do istotnej zmiany w przedmiocie rodzaju wnioskowanych przez oskarżycieli i orzekanych przez sądy kar, w kierunku częstszego orzekania kar ograniczenia wolności lub grzywny albo środków karnych, w miejsce dotychczas orzekanych kar pozbawienia wolności, w tym przede wszystkim kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania.

Nie kwestionując stanowiska, wskazującego na wysoki stopień prizonizacji, należy zauważyć, że jest on wynikiem ukształtowanej od wielu lat polityki karania i zaakceptowania kary pozbawienia wolności, w tym w postaci warunkowego jej zawieszenia, zarówno przez prokuraturę i sądy, jak i przez społeczeństwo, w tym także samych skazanych. Słuszna jest również uwaga stwierdzająca, że orzekanie kar pozbawienia wolności, które nie będą wykonywane z uwagi na aktualną pojemność jednostek penitencjarnych, jest wynaturzeniem prowadzącym do obniżenia autorytetu państwa.

Stąd też nieodzowna jest w najbliższej przyszłości, całościowa zmiana polityki karania, prowadząca do ograniczenia orzekania kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania poprzez znacznie szersze stosowanie kar alternatywnych w postaci grzywny lub ograniczenia wolności bądź orzekanie środków karnych. Bardzo istotne, w realizacji tego planu, będzie czynne stanowisko prokuratury, która poprzez formułowanie wniosków o ukaranie w postaci kar alternatywnych w stosunku do kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, może w sposób istotny wpłynąć, na orzecznictwo sądowe, a tym samym doprowadzić do radykalnego zmniejszenia stosowania tej kary i przy-

czynić się do likwidacji występującego obecnie przeludnienia w zakładach karnych. Szczególnie widoczne powinno to być we wnioskach składanych przez prokuraturę do sądów w trybie art. 335 §1 k.p.k., przede wszystkim w sprawach o mniejszym ciężarze gatunkowym.

Należy przy tym także przeanalizować możliwość szerszego uruchomienia alternatywnych programów korekcyjno - edukacyjnych oraz ewentualnej depenalizacji niektórych przestępstw. Rozważenia wymaga przede wszystkim uchylenie art. 178a § 2 k.k. i uznania tego typu spraw za wykroczenie. Zastanowienia wymaga również kwestia zasadności dalszego utrzymywania w stosunku do niektórych rodzajów przestępstw kary pozbawienia wolności, np. w art. 209 §1 k.k.

Niewątpliwie konieczne będą dalsze zmiany legislacyjne w przepisach Kodeksu karnego, Kodeksu postępowania karnego oraz Kodeksu karnego wykonawczego, prowadzące do odwrócenia tendencji w orzekaniu kar oraz prowadzące do zwiększenia skuteczności ich wykonywania.

Dotychczas wprowadzone modyfikacje w przepisach prawa materialnego, karnego procesowego oraz karnego wykonawczego, należy uznać za jeden z elementów, mających wpływ na zmianę polityki karania oraz zmniejszenie wskaźnika prizonizacji. Natomiast proponowane zmiany w przepisach oraz podjęte prace nad zmianą polityki karania, o których wyżej wspomniano, powinny doprowadzić do radykalnej odmiany w najbliższych latach w tej materii i doprowadzić w sposób zdecydowany do zmniejszenia zjawiska prizonizacji.

Jednocześnie trzeba jednak pamiętać, że wybór rodzaju kary przez sądy orzekające za konkretne przestępstwo w indywidualnej sprawie, nie może opierać się na założeniach polityki karnej. Sądowy wymiar kary oparty jest bowiem na konstytucyjnej zasadzie swobody sędziowskiej oraz takich zasadach jak, m.in. zasada humanitaryzmu, indywidualizacji kary i środków karnych, preferencji kar i środków nieizolacyjnych.

Z powiieniem
SEKRETARZ STANU
w Ministerstwie Sprawiedliwości
Stanisław Chmielewski
Stanisław Chmielewski